

“iPhone” kompaniyasining PESTEL tahlili

P - <u>Siyosiy omillar</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Hukumat barqarorligi ➤ Soliq siyosati ➤ Tashqi savdo qoidalari ➤ Ijtimoiy ta'minot siyosati.
E - <u>Iqtisodiy omillar</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Iqtisodiy o'sish sur'ati. ➤ Foiz stavkalari. ➤ Pul massasi. ➤ Inflyatsiya. ➤ Ishsizlik. ➤ Soliq stavkasi. ➤ Valyuta kurslari.
S - <u>Ijtimoiy omillar</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aholi demografiyasi. ➤ Daromad taqsimoti. ➤ Turmush tarzi o'zgarishi. ➤ Mehnat va dam olishga munosabat. ➤ Ta'lim darajalari.
T - <u>Texnologik omillar</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tadqiqot uchun davlat xarajatlari. ➤ Hukumat va sanoat texnologik harakatlarga e'tibor qaratadi. ➤ Texnologiyani uzatish tezligi.
E - <u>Atrof-muhit omillari</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Atrof-muhitni muhofaza qilish qonunlari. ➤ Chiqindilarni utilizatsiya qilish. ➤ Energiya iste'moli.
L - <u>Huquqiy omillar</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Raqobat qonuni. ➤ Mehnat qonuni. ➤ Salomatlik va xavfsizlik. ➤ Mahsulot xavfsizligi.

iPhone — Apple Inc. firmasi tomonidan ishlab chiqarilgan toʻrt diapazonli GSM-telefon, oʻz ichiga quyidagi funksiyalarni mujassamlashtiradi: iPod, kamerafon va internet-planshet. Mac OS X operatsion sistemasi platformasida ishlaydi.

Birinchi taqdimot Macworld konferensiyasida 2007-yil 9-yanvarda boʻlib oʻtdi. Taqdimotni Steve Jobs olib bordi. iPhone sotuvlari AQSH bozorlarida 2007-yil 29-iyundan boshlandi. Sotuvlar Yevropa va Kanada bozorlarida 2007-yilning toʻrtinchi choragidan, Meksika, Avstraliya va Osiyo bozorlarida — 2008-yildan, Braziliya bozorlarida esa 2009-yildan sotila boshlanadi. Rossiya va MDHda ishlab chiqaruvchining marketing siyosati tufayli sotilmaydi. iPhone ning narxi AQSHning AT&T bilan tuzgan ikki yillik shartnomasiga asosan quyidagicha (2007-yil maʼlumotlari boʻyicha):

–299\$ 4GB xotirali;

–399\$ 8GB xotirali.

„iPhone“ savdo belgisi Cisco Systems kompaniyasiga tegishli, ushbu kompaniya 2006-yilda shu nomli internet-telefoniyalar uchun apparat ishlab chiqardi. Uzoq vaqt sud jarayonlari va tortishuvlardan soʻng Apple va Cisco Systems „iPhone“ markasini butun dunyoda birga ishlatishga kelishuvga rozi boʻlishdi.

1999-yilda Apple bosh direktori Stiv Djobs Apple sensorli ekranli mahsulotini tasavvur qilgan edi, u foydalanuvchi qalam yordamida emas, balki bevosita barmoqlari bilan boshqarishi mumkin edi. Stilus oʻsha paytdagi koʻplab sensorli ekranli qurilmalar uchun keng tarqalgan vosita boʻlgan, shu jumladan 1993-yilda ishlab chiqarilgan Apple kompaniyasining Nyutoni ham. U qurilma uchun uch qatlamli, sigʻimli koʻp sensorli sensorli ekran kerak boʻladi, deb qaror qildi, oʻsha paytdagi juda yangi va ilgʻor texnologiya. Bu paytdagi planshet kompyuterlar, inson kompyuter interfeyslari va savdo nuqtalari tizimlari uchun odatiy boʻlgan jismoniy tugma va sichqonchani olib tashlashga yordam berdi. Jobs bu gʻoyani yon loyiha sifatida tekshirish uchun bir guruh Apple muhandislarini yoʻlladi. Jobs prototip va uning foydalanuvchi interfeysini koʻrib chiqqach, u konsepsiyani oʻsha paytdagi sensorli ekranli telefonlar bozorida allaqachon oʻrnatilgan brendlar bilan raqobatlasha oladigan mobil telefonga aylantirish imkoniyatlarini koʻrdi. Butun harakat Project Purple 2 deb nomlangan va 2005-yilda boshlangan, Apple 1999-yil dekabr oyida „iphone.org“ domenini sotib oldi. Apple qurilmani hozirda AT&T tarkibiga kiruvchi Cingular Wireless bilan maxfiy va misli koʻrilmagan hamkorlik yaratdi. Hamkorlikni rivojlantirish qiymati oʻttiz oylik davr mobaynida 150 million dollar boʻlgani taxmin qilingan. Apple Motorola ROKR E1 ni taqdim etgan „qoʻmita tomonidan dizayn“ yondashuvini rad etdi, Motorola bilan asosan muvaffaqiyatsiz hamkorlik. Buning oʻrniga, Cingular Wireless Apple kompaniyasiga iPhone apparat va dasturiy taʼminotini oʻzida ishlab chiqish erkinligini berdi. Asl iPhone 2007-yil 9-yanvarda Stiv Jobs tomonidan Kaliforniyaning San-Fransisko shahridagi Moscone Westda boʻlib oʻtgan Macworld Conference & Expo koʻrgazmasining asosiy nutqida taqdim etilgan. Murojaatida Jobs „Bu men ikki yarim yildan beri intiqlik bilan kutgan kun“ va „bugun Apple telefonni qaytadan ixtiro qilmoqchi“ dedi.[15] Jobs iPhone-ni uchta qurilmaning kombinatsiyasi sifatida taqdim etdi: „sensorli boshqaruvga ega keng ekranli iPod“; „inqilobiy mobil telefon“; va „Internet-kommunikatori“. iPhone

chiqishidan olti hafta oldin, Djobs cho‘ntagida olib yurgan prototipining ekrani kalitlari bilan tirlanganidan xafa bo‘lgach, plastik ekran shisha bilan almashtirildi. Tez o‘tish ishlab chiqarish pudratchisi uchun tender jarayoniga olib keldi, uni Foxconn yutib oldi, u hozirgina Shenzhen zavod majmuasining yangi qanotini aynan shu taklif uchun ochgan edi.

Kompaniya o‘zining bir qism mahsulotlarini o‘ziga tegishli do‘konlar tizimi orqali ko‘tara sotadi. (AQSH, Kanada, Yaponiya va Buyuk Britaniya da 147 ta do‘koniga ega). „Apple“ 2005-yil 24-sentyabr moliyaviy yil yakunlariga ko‘ra o‘z do‘konlaridan \$2.35 mlrd daromad olgan, bu uning yillik savdo hajmining 17 % ni tashkil etadi. Apple o‘zining mustaqil xizmat ko‘rsatish markazlari dasturini (IRP) 200 dan ortiq mamlakatlarda, shu jumladan, O‘zbekistonda ham ishga tushiradi. Dastur bosqichma-bosqich kengaytiriladi — O‘zbekiston esa ikkinchi bosqichda qamrab olinadi. Mamlakatdagi xizmat ko‘rsatish markazlari 2021-yilning oxirida IRP sifatida ro‘yxatdan o‘tish uchun ariza berishi mumkin bo‘lad

iPhone – (shuningdek, iPhone 2G,[5] iPhone 1[6] yoki original iPhone[5] nomi bilan ham tanilgan) birinchi iPhone modeli bo‘lib, Apple Inc. tomonidan ishlab chiqilgan va sotilgan birinchi smartfondir. Ko‘p yillik mish-mishlardan so‘ng, 2007-yil 9-yanvarda[7] rasman e‘lon qilindi va 2007-yil 29-iyunda Amerika Qo‘shma Shtatlarida chiqarildi.

2008-yil 9-iyunida iPhonening 2-avlodi taqdim etildi. Ushbu telefonlar ilk iPhone avlodlaridan farqli jihati, 3G standartida ishlay olishidir. Apple raisi va asoschisi Steve Jobs namoyish etgan taqdimotda aytilishicha, iPhone 3G telefonlari endilikda AQSh bozorlarida ancha arzon narxlarda sotila boshlaydi:

–199\$ 8GB hajmli;

–299\$ 16Gb hajmli.

Lekin telefon AQShda faqat AT&T tarmog‘ida ishlaydi va Janob Jobs aytgan bahoda olish uchun abonent 2 yillik shartnoma asosida qo‘shimcha \$20 lik(oyiga) ma‘lumotlar paketini sotib olishi kerak.[1] Shuningdek, AT&T kompaniyasi shartnomalarsiz ham quyidagi narxda sotib olish mumkin:

–599\$ 8GB hajmli;

–699\$ 16Gb hajmli.

«Sen iTunes’ni shaxsiy kompyuterlar uchun faqat men o‘lgandan keyin chiqarasan», — degan Jobs Fadellga, uning iTunes’ni Windows uchun ham ishlab chiqarish kerakligi haqidagi taklifiga javoban. Biroq, oradan ikki yil o‘tib, Apple asoschisi o‘z fikrini o‘zgartirgan. O‘shandagina iPod IT-dunyoni egallay boshlaydi, undan millionlab insonlar foydalana boshlaydi — bu esa o‘sha paytda Mac kompyuteriga ega bo‘lganlar sonidan karrasiga ko‘proq edi. Shundan so‘ng kompaniya ofisini entuziazm egallab oladi — injyenerlar kamera, mashina yoki telefon yasashni taklif qilishadi. So‘nggi g‘oyada shuhratparastlik ko‘zga tashlanmoqda edi: iPhone ustida ish boshlanishidan avval Apple’dagi barcha — Jobsdan tortib oddiy stajyorlargacha o‘sha vaqtdagi telefonlarni chiqindi, deb atashardi. Va ular bu nuqsonni to‘g‘rilashga tayyor edilar. Motorola bilan hamkorlik haqida Motorola bilan hamkorlik iPhone’ning bo‘lajak jamoasi uchun juda og‘ir lekin foydali tajriba bo‘ldi. 2004 yilda Jobs Motorola rahbari Ed Zanderga hamkorlik taklif etadi, o‘sha yilning yozida kompaniya

ROKR telefonini anons qiladi, uning asosiy xususiyati — iTunes'ni qo'llashi edi. Apple rahbari ROKR loyihasi tanazzulga uchrashini sezib turardi. Telefonning kamchiliklari ustidan hattoki kompaniyaning o'z xodimlari ham masxara qilishardi: uni kompyuter bilan sinxronlashish tizimi noqulay edi, 512 megabaytli xotira kartasiga faqat 100 tagina qo'shiq sig'ardi. Buni aslo inqilob, deb bo'lmasdi biroq, Motorola tomonidan yo'l qo'yilgan kamchiliklar Apple nimani mo'ljallayotganini ko'rsatib berdi. Jobs telefonni xarid qilganlarning tezda umidi sinib, lekin iTunes'ga qiziqib qolishlarini mo'ljallagandi (ROKR iTunes'ni qo'llovchi ilk telefon edi). Apple'ning bu xizmati esa ularni iPod xarid qilishga ham rag'batlantirishi zarur edi. Hamkasblaridan farqli o'laroq, Jobs o'z telefonini yaratishda ma'ni ko'rmayotgandi ROKRning yaratilishini kuzatar ekan, Jobs mobil telefonlar sanoatiga battar ishonqiramay qoldi. Faqatgina 2004 yilga kelib, MP3 pleyerlar bilan jihozlangan telefonlar bozordan iPod'ni batamom supurib tashlay boshlaganida, Jobs istamaygina sinab ko'rishga rozilik berdi. Oradan to'rt kuni o'tib iPhone ustida ish boshlandi. 2005 yilda ROKRni anons etishga fursat yetganda Jobs tishini tishiga bosib g'azabini so'ndirgan. U Motorola telefonlarining kamchiliklarini qanday qilib qisman bo'lsa-da, oqlab berishni bilmasdi. Taqdimotdan so'ng u sahnani juda abgor holatda tark etib, iPhone ishlab chiqishga bekorga rozilik bermaganini tushunib yetadi.